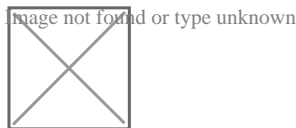

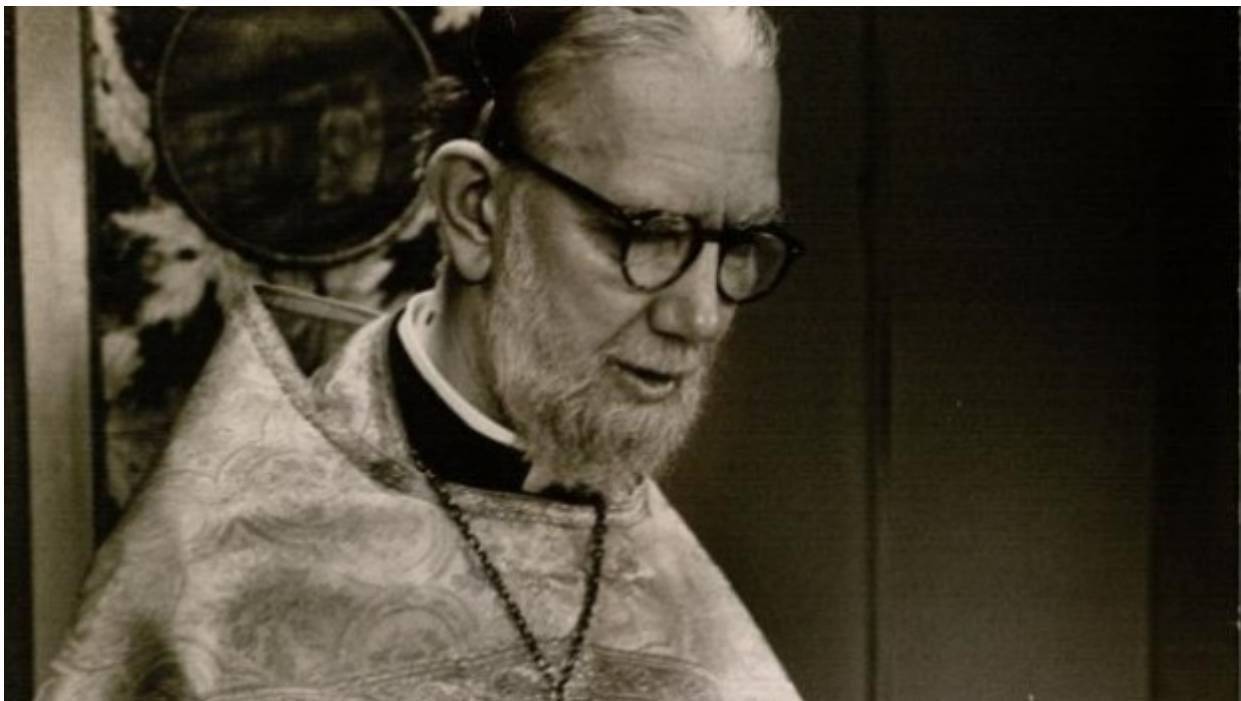
Η προτεραιότητα στη λατρεία από τους π. Γ. Φλορόφσκυ και π. Α. Σμέμαν (Πρωτοπρ. Βασίλειος Ι. Καλλιακμάνης, Καθηγητής Θεολογικής Σχολής Α.Π.Θ.)

/ [Πεμπτουσία](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://www.pemptousia.gr/?p=169136>]

7. Σημαντικό ρόλο διαδραμάτισαν οι μεταφράσεις στα ελληνικά των έργων δύο σπουδαίων θεολόγων ρωσικής καταγωγής: του π. Γεωργίου Φλορόφσκυ, που γεννήθηκε στην Οδησό και του π. Αλεξάνδρου Σμέμαν, που γεννήθηκε στο Τάλλιν της Εσθονίας. Ο Σμέμαν υπήρξε μαθητής του Φλορόφσκυ, αλλά και οι δύο συνδέθηκαν με το Ορθόδοξο Θεολογικό Ινστιτούτο του Αγίου Σεργίου στο Παρίσι όπου δίδαξαν Πατρολογία και Εκκλησιαστική Ιστορία αντίστοιχα, ενώ αργότερα δίδαξαν σε Πανεπιστήμια της Αμερικής.

Ο π. Γεώργιος Φλορόφσκυ έδιδε προτεραιότητα στη λατρεία τονίζοντας ότι: « η Εκκλησία είναι πάνω από όλα λατρεύουσα κοινότητα. Η λατρεία έρχεται πρώτη,

ακο-λουθεί η διδασκαλία και η πειθαρχία. Ο *lex orandi* έχει προνομιακή προτεραιότητα μέσα στη ζωή της χριστιανικής Εκκλησίας. Ο *lex credendi* εξαρτάται από την εμπειρία της ευσέβειας και την όρασή της την πνευματική»[20].

Ο π. Αλέξαντρος Σμέμαν επηρεασμένος από τους ορθοδόξους της διασποράς και βλέποντας κυ-ρίως τον τρόπο ζωής των ενοριών της Βορείου Αμερικής διέβλεπε δύο ακρό-τητες. Η πρώτη ακρότητα αφορούσε τη δημιουργία ενός «τεχνητά διαμορφω-μέ-νου πα-ρελθό-ντος», που πίστευε ότι έτσι η εκκλησία μπορεί να διασώσει την πίστη της μπροστά στον κίνδυνο της αποστασίας. Εδώ υπήρξε κάποια «εξιδανίκευση της αρχαιο-τητας». Από την άλλη υπήρχε ο κίνδυνος της «Αμερικανοποίησης» της πίστης και της «αίρε-σης της εκκοσμίκευσης». Ο Σμέμαν λέει ότι και οι δύο τάσεις κάνουν τον κόσμο «αδιάβλητο από τη χάρη». Εκείνος θεωρούσε ότι η ορθοδοξία πρέπει να βρί-σκεται «σε δημιουργική ένταση με τον κόσμο όπου ζει». Το θέμα δεν είναι αποδοχή ή απόρ-ρι-ψη του κόσμου, αλλά να αντιμετωπίζουμε τον κόσμο ως ορθόδοξοι χρι-στια-νοί με ότι αυτό συ-νεπάγεται.

Είναι γνω-στό ότι ο π. Σμέ-μαν αμφισβήτησε έντονα τον καθι-δρυ-μα-τικό χα-ρα--κτή-ρα της εκκλη-σίας και την προσκόλληση στους τύπους της λατρείας. Η αμ--φι--σβή-τηση αυτή συνδεόταν και με την κατάσταση της ρωσικής εκ-κλη-σίας, η οποία στο πλαίσιο της «βα-βυλώνιας αιχμαλωσίας» της αντιμε-τώ-πιζε σο-βαρά εσωτερικά προ-βλήματα και είχε προσκολληθεί στους τύπους αυτούς. Αλλά και οι Ορθόδοξοι της διασπο-ράς, πού είχε υπόψη του ο π. Σμέ-μαν, πάλευαν για τη ζωή. Δεν είχαν την πολυ-τέ-λεια της θεο-λο-γι-κής αυ-τε--πί-γνωσης. Σε κάθε περίπτωση όμως, με ή χωρίς επίγνωση, συγ-κρο--τού-σαν τη σύ-ναξη της Εκκλησίας και ίδρυσαν ναούς και ενορίες διατηρώντας τη λαϊκή παρά-δοση.

Η άκριτη χρησιμοποίηση ορισμένων θέσεων του π. Σμέμαν και η ταύτισή τους με τα ελληνικά δεδομένα είναι μάλλον άστοχη. Διότι έτσι οδηγηθή-καμε σε μια θεολο-γι-κή γκρίνια, ιδε-ο-λογοποίηση και εσωστρέφεια. Αρχίσαμε να τρώμε τις σάρκες μας «αλλήλους δάκ-νο-ντες καί κατεσθίοντες»[21] επιμένοντας σε θεο-λογικές λεπτομέρειες. Και δε βλέπαμε ότι χάναμε την όντως ζωή τα χέρια μας. Αδυ-να-τού-σαμε να νοη-μα--το-δο-τήσουμε τή ζωή του κόσμου και οι άνθρωποι δε μας κα-τανο-ούσαν. Αντί να βρούμε τρόπους δια-λό-γου με τη λογισύνη του τόπου και την κοινω-νία, διαμορ-φώ-νοντας σύγχρο-νους όρους επικοι-νω-νίας, στρε-φό-μα-σαν μονομερώς κα-τά της εκκλη-σια-στι-κής διοίκησης, η οποία σα-φώς και είχε πολλές ευθύνες για τα εκκλησιαστικά δρώμενα. Το α-ποτέλεσμα ήταν να ση-μειωθεί ένα εσω-τε-ρι-κό «ψυχολο-γικό χάσμα» με-τα-ξύ επι-σκό-πων-κληρικών αφενός και λαϊκών θεολόγων αφετέρου με όλες τις αρνη-τι-κές συ-νέπειες. Ευτυχώς τα τε-λευ-ταία χρόνια πολλοί ακα-δη-μαϊκοί θεολόγοι και σοφοί επί-σκο-ποι κατα-νό-ησαν τον κί-νδυ-νο και εντείνουν τις προ-σπάθειες για την άρση του «ψυχολογικού αυτού χάσμα-τος».

Τον π. Σμέμαν ενδιέφερε η νοηματοδότηση της ζωής με νέους θεολογικούς ό-ρους. Αλλά στα κείμενά του υπάρχει μια αμφι-σημία την οποία προηγουμένως κα-ταγ-γέλ-λει. Από τη μια μεριά τονίζει την έννοια της πρόσληψης, της νοηματο-δότησης και του αγιασμού των πραγμάτων του κόσμου, ενώ από την άλλη υπάρχει η αποστα-σιο-ποίηση, η «αίρεση της εκκοσμίκευσης» που υπεισέρχεται στη λατρεία. Θεολογούσε με βάση τις ποιμαντικές ανάγκες που οπωσδήποτε δεν ήταν οι ίδιες πάντοτε. Σαφώς υπάρχει αμφί-δρο-μη σχέση ανά-μεσα στον «κα-νό-να του προσεύ-χε-σθαι» (lex orandi) και τον «κανόνα του

πιστεύειν» (lex cre-dendi), αλλά ο π. Σμέμαν ενδια-φερόταν, -κα-τά την ταπεινή μου γνώμη,- και για τή διαμόρφωση του «κα-νόνα του ζειν»» (lex vivendi), κάτι που συχνά λησμονείται. Χωρίς τη διά-στα-ση αυτή φοβούμαι ότι η θεολογική σκέψη χάνει την εσω-τε-ρική της ζω-ντά-νια και την ικμάδα του Πνεύ-ματος. Θα αναφερθούν ορισμένα μόνο από τα μεταφρασμένα στα ελληνικά συγγράμματα του π. Αλ. Σμέμαν, που εντάσσονται στο πλαίσιο του θέματός μας: *Για να ζήσει ο κόσμος*, εκδ. Αθηνά 1970, *Μεγάλη Σαρακοστή*, Ακρίτας 1983, *Η αποστολή της Εκ-κλη-σίας στο σύγχρονο κόσμο*, Ακρίτας 1984, *Εξ ύδατος και Πνεύματος*, εκδ. Δόμος 1984, *Ευ-χα-ριστία*, Ακρίτας, 1987 (έκδ. βελτιωμένη 2000), *Η Εκκλησία προσευχο-μέ-νη (Ει-σα-γωγή στη Λειτουργική Θεολογία)*, Α-κρί-τας 1991, *Εορτο-λόγιο*, Ακρί-τας 1997, *Μικρό ο-δοιπορικό της Μ. εβδομάδος*, Ακρίτας 2001, *Ημερολόγιο*, Ακρίτας 2002, *Παναγία*, Ακρίτας 2003, *Πιστεύω*, Ακρίτας 2003.

[Συνεχίζεται]

[20] *Θέματα Ορθοδόξου θεολογίας*, εκδ. Άρτος Ζωής, Αθήναι 1973, σ.159

[21] Βλ. Γαλ. 5,15.